

Munkácsi Péter

A TRIPS-MEGÁLLAPODÁS AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG DÖNTÉSEIBEN I. RÉSZ: A TRIPS-MEGÁLLAPODÁS KÖZVETLEN HATÁLYA A KÖZÖSSÉGI JOGBAN

BEVEZETŐ

Az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (továbbiakban: GATT) szerződő felei az uruguayi Punta del Estében 1986-ban határozták el egy új világkereskedelmi tárgyalás-sorozat indítását. A megbeszélések eredményesen zárultak le, az ezeket összegző (egységes csomagot képező) – a Kereskedelmi Világszervezet (továbbiakban: WTO) létesítő – egyezményt a tárgyalásokon részt vevő 117 ország képviselői 1994. április 15-én a GATT marrakeshi miniszteri értekezletén írták alá.¹

A WTO jogrendszere 1995. január 1-jei hatálybalépését követően fokozatosan összefonódott az Európai Közösség jogával. Nem meglepő az a körülmény, ahogyan a WTO joga hatást gyakorol az EK jogrendjére. A WTO, hasonlóképpen az EK jogrendszere kialakulásának oka és következménye a globalizáció. Napjainkban e két szervezet rendelkezik a világ legjelentősebb intézményi és normatív irányítási rendszerével, ezért fontos a közöttük meglévő kapcsolatrendszert, a két jogrendszer közötti hatásokat áttekinteni egy hosszabb terjedelmű írás keretében, különös tekintettel a Marrakesh-i Egyezmény szellemi tulajdonra vonatkozó szektorális megállapodására. A két részre tervezett anyag a közös kereskedelem-politika terén érvényesülő közösségi hatáskörök, valamint a közvetlen hatály kérdéscsoportjait teszi vizsgálatá tárgyává. Az első rész ez utóbbi témakörre helyezi a hangsúlyt, míg a második rész a hatásköri kérdések kapcsán lehetőséget ad a „Tokaji-ügyben” adott értelmezés bemutatására.²

Kiindulási pontként szükséges rögzíteni, hogy az Európai Közösség nem volt formálisan tagja a GATT-nak, hanem a tagállamai helyébe lépett a közös kereskedelem-politika alapján. A Marrakesh-i Egyezmény rendelkezései több helyen utalnak az Európai Közösségre. A döntéshozatal során megállapítja, hogy *ahol az Európai Közösségek gyakorolja szavazati jogát, annyi számú szavazati joga van, amennyi azon tagállamainak száma, amelyek a WTO tagjai.*³ Az eredeti tagságra vonatkozóan pedig a következőket rögzíti: *a WTO eredeti Tagjaivá válnak, akik a jelen Megállapodás hatálybalépése napján a GATT 1947 Szerződő Felei, valamint az Európai Közösségek, amennyiben elfogadják a jelen Megállapodást és a Multilater-*

¹ A Kereskedelmi Világszervezetnek 2005. december 11-i adatok szerint 149 tagországa van (ellenőrizve 2007. január 8-án: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm).

² C-347/03 sz. ügy, *Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia és Agenzia regionale per lo sviluppo rurale (ERSA) EBHT* 2005, I-3785. o., 71–83. pont

³ IX. cikk, 1. bekezdés

rális Kereskedelmi Megállapodásokat, valamint Engedményekről és Kötelezettségvállalásokról szóló Listáikat a GATT 1994-hez, és Specifikus Kötelezettségvállalási Listáikat a GATS-hoz csatolják.⁴

Az „egyezménycsomag” 1C mellékletét képezi az a megállapodás, amely a szellemi tulajdon kereskedelemmel összefüggő kérdéseit szabályozza (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*, a továbbiakban: *TRIPS*).⁵ A TRIPS-megállapodás összefoglalja a szellemi tulajdon védelmére vonatkozó közös, általános alapelveket. Ezek közül újdonságnak számít, hogy a TRIPS-megállapodás a nemzeti elbánáson kívül a legnagyobb kedvezményes elbánás biztosítását is megköveteli a szellemi tulajdon területén. A nemzeti elbánás elve ugyanis csak azt írja elő, hogy a belföldieknek nyújtott előnyöket a külföldiek számára is biztosítani kell, de nem akadályozza meg, hogy a belföldieknek nem biztosított, de valamely külföldi ország állampolgárai számára megadott jogokat megtagadják más külföldi országok állampolgáraitól; a TRIPS-megállapodás 4. cikkében előírt legnagyobb kedvezményes elbánás ennek lehetőségét kizárja.

Szintén valamennyi oltalmi formára közösen állapítja meg a TRIPS-megállapodás a szel- lemitulajdon-jogok megszerzésével, fenntartásával és érvényesítésével kapcsolatos eljárási követelményeket. E rendelkezések részletessége és nagy száma is tükrözi, hogy a hatékony, gyors eljárások, intézkedések szükségességére a TRIPS-megállapodás nagy súlyt helyez. A jogérvényesítéssel összefüggő eljárási követelmények közül különösen fontosak azok, amelyek a polgári eljárásban elrendelhető ideiglenes intézkedésekre, valamint a szellemitulajdon- jogok megsértésével szemben a vámigazgatási eljárásban alkalmazható intézkedésekre és a büntetőjogi szankciókra vonatkoznak.⁶

A TRIPS-MEGÁLLAPODÁS KÖZVETLEN HATÁLYA A KÖZÖSSÉGI JOGBAN

A közösségi jog és a tagállami jogrendszerek viszonyában meghatározó jelentőséggel bír a közösségi jog tagállami bíróságokon történő alkalmazhatóságának alapelve, a közvetlen hatály. Az elv kimondására a *Van Gend en Loos*-ügy kapcsán került sor.⁷ Az Európai Bíróság megállapítása értelmében a közösségi jog nem korlátozódik a tagállamok, illetve a közösségi intézmények világára, hanem a magánszemélyek által is használható, közvetlenül kikényszeríthető „valódi” jog.⁸

⁴ XI. cikk, 1. bekezdés. Az egyezmény 1B mellékletét képezi az szolgáltatások kereskedelméről szóló általános egyezmény (General Agreement on Trade in Services – GATS).

⁵ A magyar Országgyűlés az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény keretében kialakított, 1994. április 15-én, Marrakesh-ben aláírt sokoldalú kereskedelmi megállapodások megerősítéséről szóló 72/1994. (XII. 27.) OGY határozatával ratifikálta az egyezményt. A TRIPS-megállapodást az 1998. évi IX. törvény hirdette ki.

⁶ Szerzői jogi törvény. A kommentárokat írta dr. Ficsor Mihály. VIVA Média Holding, Budapest, 1999, 17. o.

⁷ C-26/62 sz. ügy *N.V. Algemene Transporten Expeditie Onderneming van Gend en Loos v. Nederlandse Administratie der Belastingen*, EBHT 1963, I. o.

⁸ A jogeset részletes magyar nyelvű bemutatását lásd Várnay Ernő–Papp Mónika: Az Európai Unió joga. KJK–Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2001, 202–205. o.

A közösség által kötött nemzetközi szerződések közvetlen hatályára vonatkozóan az *International Fruit Company*-ügy adott zsinórmértéket.⁹ Az alapeljárás gyümölcskereskedő felperesei egy holland bíróság előtt azzal az érveléssel támadták meg a harmadik országra vonatkozó, almabehozatali engedélyt elutasító határozatot, hogy az elutasítás jogalapját képező közösségi rendelet ellentétes a GATT XI. cikkével. Mind a főtanácsnoki indítvány, mind a bírósági döntés elutasította a GATT hivatkozott cikke közvetlen hatályának elismerését.¹⁰

A Marrakesh-i Egyezmény létrejöttét követően az Európai Bíróság változtatott a közvetlen hatály értelmezésében, első alkalommal a *Portugal v. Council*-ügyben.¹¹ A jogvitát egy tanácsi határozat elfogadása képezte, amely az EK és India, valamint az EK és Pakisztán között megkötendő, a textilipari piac kölcsönös liberalizálását célzó nemzetközi megállapodást érintett. Portugália érdekeit sértette a piacnyitás az ázsiai országok felé, ezért arra hivatkozva támadta meg a Tanács határozatát, hogy a tervezett megállapodás ellentétes a WTO-egyezménycsomag vonatkozó kereskedelmi megállapodásával. A bíróság eltért az *International Fruit Company*-ügy során rögzített alapelvektől, és nem fejezte ki explicit módon a közvetlen hatály hiányát. Ehelyett érvelésében a reciprocitás hiányára hivatkozott, amely súlyos egyenlőtlenséget idézne elő az EK és kereskedelmi partnerei között. A Bíróság konklúziója szerint a WTO-egyezmények nem szerepelnek azon normák között, amelyekre tekintettel ellenőrzi a közösségi intézmények aktusainak jelentőségét. Ez alól kivételt kizárólag azok az esetek képeznek, amikor az inkriminált közösségi aktus kifejezetten hivatkozik a WTO precízen meghatározott rendelkezéseire.¹²

A szakirodalom súlyos kritikával illette a döntést, annak nem megnyugtató végkövetkeztetései, inkonzisztenciája és értelmezési hiányosságai miatt. Mindazonáltal a korábbi esetjoggal összevetve a WTO és az EU jogrendszerei között kialakított egy olyan viszonyrendszert, amely kevésbé „jogászós”, inkább politikai tartalmú, realisztikusabb, az aktuális nemzetközi környezetre reflektáló.¹³

⁹ C-21-24/72 sz. egyesített ügyek, *International Fruit Company v. Produktschap voor Groenten en Fruit*, [1972] ECR 1219.

¹⁰ A bíróság ugyanerre az álláspontra helyezkedett más, GATT-vonatkozású döntéseiben, így a C-70/87 sz. ügyben, *Fediol v. Commission*, EBHT 1989, 781. o., valamint a C-69/89 sz. ügyben, *Nakajima All Precision Co.Ltd. v. Council*, EBHT 1991, I-2069. o. A tárgyat érintő nagyszámú külföldi szakirodalomból kiemelendő: *Meinhard Hilf, Francis G. Jacobs, Ernst-Ulrich Petersmann* (eds.): *The European Community and GATT*. Kluwer-Deventer, 1986; *Kees Jan Kuilwijk*: *The European Court of Justice and the GATT Dilemma: Public Interest versus Individual Rights?* Nexed Editions, Beuningen, 1996; *Gráinne de Búrca, Joanne Scott* (eds.): *The EU and the WTO, Legal and the Constitutional Issues*. Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon, 2002, reprinted; *Sara Dillon*: *International Trade and Economic Law and the European Union*. Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon, 2002; *Judson Osterhoudt Berkey*: *The European Court of Justice and Direct Effect for the GATT: A Question Worth Revisiting*. *European Journal of International Law*, Volume 9, No. 4. (1998)

¹¹ C-149/96 sz. ügy, *Portugal v. Council*, EBHT 1999, I-8395. o.

¹² A jogeset részletes magyar nyelvű bemutatását lásd *Luszcz Viktor*: *A WTO és az EU jogának kapcsolatrendszere*. *Jogtudományi Közlöny*, 2003. március, 131–144. o.

¹³ Többek között *Dillon* i. m. (10), 378–385. o.

A TRIPS-megállapodás vonatkozásában az Európai Bíróság három holland esetben is döntést hozott, és kifejezetten elutasította annak közvetlen hatályát. Mindhárom eset közös jellemzője, hogy a megállapodás 50. cikkében foglalt ideiglenes intézkedések képezték a jogviták alapját.

50. CIKK

1. A bíróságoknak legyen felhatalmazása azonnali és hatékony intézkedések elrendelésére:

a) szellemi tulajdonjog megsértése bekövetkezte megelőzése érdekében, különösen pedig annak érdekében, hogy megelőzhető legyen, hogy az ilyen termékek a joghatóságuk területén kereskedelmi forgalomba kerüljenek, ideértve az importált árukat, közvetlenül a vámkezelést követően;

b) az állított jogsértésre vonatkozó bizonyítékok megóvása érdekében.

2. A bíróságnak álljon jogában ideiglenes intézkedések meghozatala *inaudita altera parte* (a másik fél meghallgatása nélkül) megfelelő esetben, nevezetesen akkor, ha a késelem helyrehozhatatlan kárt okozna a jogtulajdonosnak, vagy ha bizonyíthatóan fennáll a bizonyíték megsemmisítésének kockázata.

3. A bíróság legyen felhatalmazva arra, hogy a kérelmezőtől (felperestől) megkövetelje az ésszerűen fellelhető bizonyítékok bemutatását, amelyek révén kellő bizonyosságot szerezhet arról, hogy a kérelmező a jogtulajdonos, valamint hogy a jogát megsértik, illetőleg ilyen jogsértés bekövetkezhet; a bíróság továbbá biztosítékot vagy ezzel egyenértékű garanciát követelhet a felperestől, amely alkalmas az alperes védelmére és a visszaélés meggátolására.

4. Amennyiben a bíróság az ideiglenes intézkedést *inaudita altera parte* hozta meg, az érintett feleket késelem nélkül értesíteni kell erről, legkésőbb közvetlenül az intézkedés végrehajtása után. Az alperes kérelmére lehetőséget kell adni a felülvizsgálatra, ideértve az alperes meghallgatását annak eldöntése érdekében, hogy az értesítés megtörténtétől számított ésszerű időn belül el lehessen döntení az intézkedés módosításának szükségességét, esetleg az intézkedés visszavonását vagy megerősítését.

5. A kérelmezőt (felperest) kötelezni lehet arra, hogy szolgáltatson további tájékoztatást az adott termék azonosítása érdekében az ideiglenes intézkedést végrehajtani hivatott szerv részére.

6. A 4. pont sérelme nélkül az 1. és 2. pont alapján hozott ideiglenes intézkedést az alperes kérelmére hatálytalanítani kell, vagy azok egyébként is hatályukat veszítik, ha az ügyben történő határozathozatalt eredményező eljárás nem indul meg egy bizonyos, ésszerű határidőn belül. Ezt a határidőt az intézkedést elrendelő bírói szerv határozza meg, amennyiben ezt a Tag joga megengedi; ennek hiányában nem lehet hosszabb 20 munkanapnál vagy 31 naptári napnál.

7. Amennyiben az ideiglenes intézkedés visszavonásra kerül vagy hatályát veszti a kérelmező (felperes) cselekménye vagy mulasztása folytán, vagy amennyiben utólag megállapítást nyert, hogy nem történt szellemi tulajdon elleni jogsértés, illetve annak veszélyeztetése, a bíróságnak jogában áll – az alperes kérelmére – a felperest arra kötelezni, hogy alperest kártalanítsa az intézkedés folytán elszenvedett sérelemért.

8. Amennyiben lehetőség van ideiglenes intézkedéseknek közigazgatási eljárás keretében történő elrendelésére, az ilyen eljárásnak a jelen fejezetben foglalt elveknek kell érdemben megfelelnie.

Hermès

Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatal során a *Hermès*-ügyben, 1998-ban értelmezte első alkalommal a TRIPS-megállapodás hivatkozott rendelkezését.¹⁴ A *Hermès International* cég volt a jogosultja a HERMÈS nemzetközi szó-, valamint szó- és áruvédjegynek. A társaság a védjegyet többek között egy szelektív terjesztési rendszeren keresztül értékesített nyakkendőkön is használta. 1995 végén a társaság az *FHT* birtokában lévő vagy vele üzleti viszonyban lévő más cégtől nagyobb mennyiségű hamisított árukészletet foglalt le, és juttatott el a helyi bíróságra. 1996 januárjában a *Hermès* ideiglenes intézkedés iránti kérelemben kérelmezte szerzői és védjegyjogai ellenfél általi megsértésének abbahagyását. Ugyanazon eljárás keretében a *Hermès* kérelmezte, hogy a bíróság az ideiglenes intézkedést elrendelő határozat keltétől számított három hónapos határidőben korlátozza az *FHT* jogosultságát az ideiglenes intézkedés visszavonásának kérelmezésére a TRIPS 50. cikke (6) bekezdése alapján, továbbá azt, hogy az ellenfél visszavonási kérelmének benyújtásától számított 14 napon belül megindíthatja az érdemi eljárást az ügyben.

A holland bíróság, a nemzeti eljárásjogi rendelkezéseket alapul véve, az utóbbi kérelmeknek nem adott helyt, mivel a TRIPS 50. cikke (6) bekezdése nem állapít meg semmilyen időkorlátozást az alperesnek arra vonatkozóan, mikor kell benyújtania az ideiglenes intézkedés visszavonására irányuló kérelmet. Sőt, a bíróság bizonytalan volt a TRIPS-megállapodás 50. cikke szerinti ideiglenes intézkedés fogalmi elemeit illetően. Ezért az eljárást félbeszakítva, előzetes döntéshozatalra utalta az ügyet.

Az Európai Bíróság döntéséből ki kell emelni, hogy

[32.] „amikor egy rendelkezés egyaránt alkalmazható olyan esetekben, amelyek a nemzeti jog hatálya és a közösségi jog hatálya alá tartoznak, a közösség érdekében nyilvánvaló, hogy az értelmezés jövőbeni különbségeinek elkerülése miatt e rendelkezés egységesen értelmezendő, bármilyen körülmény között kerül sor alkalmazására.”

E megállapításból következik, hogy amennyiben a tagállam bíróságai nemzeti szabályaik alkalmazásával rendelnek ideiglenes intézkedést a közösségi védjeggyel összefüggő jogok védelmére, ezt a TRIPS-megállapodás 50. cikke szövegezésének és céljának fényében kell alkalmazni [28.].

A döntésben foglaltak igazolják a következtetést, hogy az Európai Bíróság hatáskörrel rendelkezik a TRIPS-megállapodás – ez logikusan következik az egységes értelmezés kö-

¹⁴ C-53/96 sz. ügy, *Hermès International v. FHT Market Choice BV*, EBHT 1998, I-3603. o. A szakirodalomban ismertetőt lásd, Axel G. Desmedt: European Court Rules on TRIPS Agreement. *Journal of International Economic Law*, 1998, 679–682. o.

vetelményéből – szűkebben a TRIPS-megállapodás 50. cikkének értelmezésére. A Bíróság ezzel megelőzte a nemzeti bírói fórumokat abban, hogy eltérő értelmezéseket adjanak az EK kizárólagos vagy osztott hatáskörébe tartozó WTO-joganyaghoz.¹⁵

Dior

Amíg a *Hermès*-ügy még csak érintőlegesen foglalkozott a közvetlen hatály kérdésével, addig a szakirodalomban *Dior* néven szereplő egyesített ügyekben hozott 2000 decemberi európai bírósági döntés középpontjában már e problémakör állt.¹⁶ Az egyesített ügyek alapját a *Dior Parfums*- és az *Assco*-jogviták képezték. Az első esetben a TRIPS-megállapodás 50. cikk értelmezése a *Parfums Christian Dior SA* és a *Tuk Consultancy BV* közötti jogvitában merült fel. A *Dior* cég volt a TENDRE POISON, az EAU SAUVAGE és a DOLCE VITA parfümökre vonatkozó védjegyek jogosultja, amelyeket az Európai Közösségen belül, szelektív terjesztési rendszeren keresztül forgalmazott. A holland bíróság előtti alapeljárásban a társaság állítása szerint a *Tuk* jogosulatlanul használta a szóban forgó védjegyeket oly módon, hogy a parfümöket a *Dior* cég hozzájárulása nélkül hozta forgalomba az Európai Gazdasági Övezetben. Az alapeljárás bírói fóruma az 50. cikk (6) bekezdésének közvetlen hatályosulásával kapcsolatos kérdéssel fordult az Európai Bírósághoz.

Az *Assco*-jogvitában a *Layher Germany* cég által formatervezett és legyártott, ALLROUNDSTEIGER elnevezésű állványzat képezte a per tárgyát. A felperesek az elsőfokú bíróságon ideiglenes intézkedés keretében kérelmezték a szintén Németországban, az *Assco Gerüste GmbH* által gyártott, Hollandiában a *Rob van Dijk* által forgalmazott másik állványrendszer országba történő behozatalának, forgalomba hozatalának, eladásra való felkínálásának vagy más módon történő kereskedésének megtiltását. A felperesi kérelem alapja az általuk készített állványrendszer nyílt lemásolása az *Assco RONDOSTEIGER* márkanévet viselő terméke által. Az *Assco* fellebbezése az 50. cikk (6) bekezdése szerint rendelkezésre álló eljárásjogi határidő rögzítésére irányult, amelyet végül a holland Legfelsőbb Bíróság (*Hoge Raad de Nederlanden*) előzetes döntéshozatalra utalt.

A közvetlen hatály tekintetében az Európai Bíróság egyértelmű értelmezést állapított meg a nemzeti bírói fórumok számára, határvonalat húzva azon területek között, amelyeket az EK szabályozott, és amelyeket nem. Eszerint

[49.] „... olyan területen, amelyen a TRIPS-megállapodást alkalmazni kell, és amelyet a közösség már szabályozott, a tagállamok igazságügyi szervei ideiglenes intézkedésre irányuló kérelem esetén a közösségi jog értelmében kötelesek nemzeti jogukat, lehetőség szerint, a TRIPS-megállapodás 50. cikke szövegezésének és céljának fényében alkalmazni.

¹⁵ Francis Snyder: The gatekeepers: the European courts and WTO law. *Common Market Law Review*, 40, 2003, 313–367. o. (a továbbiakban: Snyder), 354. o.

¹⁶ C-300/98 és 392/98 sz. egyesített ügy, *Parfums Christian Dior SA v. Tuk Consultancy BV; Assco Gerüste GmbH and Rob van Dijk v. Wilhelm Layher GmbH & Co KG and Layher BV*, EBHT 2000, I-11307. o.

Olyan területeken, amelyeket a közösség még nem szabályozott, és amelyek következképpen a továbbiakban is tagállami hatáskörbe tartoznak, a szellemi tulajdon-jogok védelme és az igazságügyi szervek által ennek érdekében tett intézkedések nem tartoznak a közösségi jog alá. Ennek megfelelően a közösségi jog nem követeli meg, és nem tiltja meg, hogy egy tagállam jogrendje biztosítsa az egyéneknek azt a jogot, amely közvetlenül a TRIPS-megállapodás 50. cikke (6) bekezdésében rögzített szabályára épül, vagy kötelezze a bíróságokat e szabálynak hivatalból történő alkalmazására.”

A Bíróság a WTO joganyagának közvetett hatályát fogalmazta meg első alkalommal, amely jogértelmezési konstrukciót a közösségi jog, pontosabban az irányelvek kikényszerítésének további segédeszközeként konstruált a nyolcvanas években a *Van Colson és Kamann*-, valamint a *Marleasing*-ügyben.¹⁷

Schievig-Nijstad

A harmadik holland jogesetben az Európai Bíróság további pontosításokat tett a WTO jogrendszere közvetett hatályának értelmezése tekintetében.¹⁸ Az eset háttérben ismét egy védjegyügyben indított eljárás állt. A *Groeneveld* 1979 és 1985 között több ROUTE 66 ábrás védjegyet lajstromoztatott különböző áru- és szolgáltatási osztályokra. A bejegyzések különösen a 32., 33., és a 42. áruosztályokat érintették, alkoholtartalmú italokra, üdítőkre, éttermi szolgáltatásokra és szállodai/vendéglátási szolgáltatásokra. A védjegy jogosultja számos használati engedélyt biztosított más vállalkozók részére, különösen posztereken, matricákon, neontáblákon. Az ábrás védjegyek a legendás amerikai országútnak abból a korszakából származó útjelző tábláin alapultak, amikor az a teljes hosszúságában bejárható volt.

Schievig-Nijstad és társai egy kisvárosi diszkót üzemeltettek, amelyet 1995-ben kibővítették a ROUTE 66 elnevezésű kávézóval. A helyiségeket az 1950-es évek Amerikáját idéző kultikus tárgyakkal, így számos ROUTE 66 képpel, poszterrel, neonreklámmal dekorálták. A védjegyjogosult a vendéglátó-helyiségeket üzemeltetők részére nem adott védjegyhasználati engedélyt; a védjegyhasználat abbahagyására irányuló felszólítását követően ideiglenes intézkedést kezdeményezett. Az ügy a fellebbezéseket követően eljutott a holland Legfelsőbb Bíróság (*Hoge Raad de Nederlanden*) elé, amely fórum előtt *Schievig-Nijstad* és társai a TRIPS-megállapodás 50. cikke (6) bekezdése közvetlen alkalmazására hivatkoztak. Az ügyet a nemzeti bíróság hat kérdéssel utalta előzetes döntéshozatalra.

Jacobs főtanácsnok véleményében kitért arra, hogy

[42.] „... bár a TRIPS-megállapodás 50. cikkének nincs közvetlen hatálya, a közvetlen hatály hiánya kevésbé jelentős, mint amilyen lehetett volna, adva azt – a védjegy jog terén –, hogy a

¹⁷ C-14/83 sz. ügy, *Van Colson and Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen*, EBHT 1984, 1891. o.; C-106/89 sz. ügy, *Marleasing SA v. La Comercial Internacional de Alimentación SA*, EBHT 1990, I-1435. o.

¹⁸ C-89/99 sz. ügy, *Schieving-Nijstad vof and Others v. Robert Groeneveld*, [2001] EBHT 2001, I-5851. o.

bíróságok, amennyire csak lehetséges, nemzeti jogaikat az 50. cikkel összhangban értelmezzék. Ez az elv visszatükrözi a Bíróság korai értelmezését a GATT hatályáról, ahol például megállapította, fontos, hogy a GATT rendelkezései, más egyezmények rendelkezéseihez hasonlóan, amelyek kötelezik a közösséget, egységes értelmezést nyerjenek a közösségi szinten.”

Az Európai Bíróság döntésében megerősítette,

[55.] „... hogy az igazságszervi szervek a TRIPS-megállapodás alá eső, a közösség által már szabályozott szellemi tulajdon-jogok védelme érdekében ideiglenes intézkedés elrendelése érdekében kötelesek nemzeti jogukat, lehetőség szerint, a TRIPS-megállapodás 50. cikkének (6) bekezdése szövegezésének és céljának fényében alkalmazni, figyelembe véve különösen az előtűnik lévő ügy összes körülményét, így az egyensúly biztosítását a jogosult és az alperes versengő jogai és kötelezettségei között.”

Folyamatban lévő ügy: Merck Genéricos-Productos Farmacêuticos

Egy portugál bíróság a szabadalmak oltalmi ideje (TRIPS-megállapodás 33. cikk) vonatkozásában is irányadónak látta alkalmazni a közvetlen hatályt, elismerve egyúttal, hogy ez az álláspont még nem teljesen egyértelmű, ezért előzetes döntéshozatali kérdéseket intézett 2005 novemberében az Európai Bírósághoz.¹⁹

Az alapügy egyik felperese (*Merck & Co. INC*) feltalálta és kifejlesztette az *Enalapril* nevű vegyi anyagot, amelyet azután feldolgozott a *Maleato de Enalapril* nevű aktív hatóanyag előállításához. A *Merck & Co. INC* a 70 542 számú szabadalom jogosultja, amelyet 1981. április 8-án jegyeztek be, és 1978. december 11-től biztosít számára elsőbbséget.

Ugyanez a felperes a jogosultja a 76 790 számú szabadalomnak is, amelynek bejegyzésére 1986. április 9. napján került sor, az elsőbbség kezdete pedig 1982. június 7. napja. A második szabadalom képezi azt a gyógyászati összetételt, amelyet 1985. január 1. napja óta a *RENITEC* védjegy alatt forgalmaznak.

Az első felperes engedélyt adott a másik felperesnek (*Merck Sharp & Dohme Lda*) arra, hogy felhasználja az időrendben első szabadalmat annak érdekében, hogy Portugáliában használja és értékesítse a *RENITEC*-et, továbbá egyéb módon rendelkezzen azzal.

Az alperes (*Merck Genéricos-Productos Farmacêuticos*) a *RENITEC* áránál lényegesen alacsonyabb áron kezdte forgalmazni az *ENALAPRIL MERCK* nevű terméket. Ez utóbbi terméknek az orvosok részére történő bemutatása során az alperes azt a tájékoztatást adta, hogy a *RENITEC*-kel azonos termékről van szó, ezáltal pedig jelentős pénzügyi veszteséget okozott a felpereseknek. A felperesek azt állítják, hogy nem vagyoni károkat is szenvedtek, mivel az alperes magatartása hátrányosan befolyásolta jó hírnevüket orvosi körökben. Ezért bírósághoz fordultak, amelynek során kérték, hogy a bíróság tiltsa el az alperest az *ENALAPRIL MERCK* forgalmazásától, továbbá kötelezze kártérítés megfizetésére.

¹⁹ C-431/05 sz. ügy, *Merck Genéricos-Productos Farmacêuticos*, HL C 36., 2006.2.11., 22. o.

Az első fokon eljáró portugál bíróság elutasította a felperesek keresetét, a másodfokú bíróság azonban a felperesek fellebbezése folytán kártérítés megfizetésére kötelezte az alperest. Az alperes ezzel az ítélettel szemben jogorvoslattal élt, amelynek elbírálása során a portugáliai *Supremo Tribunal de Justiça* előzetes döntéshozatali kérdéseket intézett az Európai Bírósághoz.

Az előzetes döntéshozatali kérdéseket tartalmazó végzésben a tagállami bíróság azt az álláspontot képviseli, hogy – tekintettel a nemzetközi szerződések értelmezésével kapcsolatos portugál jogelvekre – a TRIPS-megállapodás 33. cikke közvetlen hatállyal bír, vagyis a magánszemélyek hivatkozhatnak arra egy másik magánszemély ellen indított eljárás során.

ÖSSZEFOGLALÁS

A logikai előrelépésen túl a három befejezett holland ügy szemléletesen illusztrálja a WTO jogrendszerének az EK-jogra gyakorolt hatását. Jól összegzi az elmondottakat a szakirodalomban *Snyder* hármas tételezése annak alapul vételével, hogy az EK- és a tagállamok egyaránt WTO-tagok. Az *(a)* esetben kockázatos az ugyanazon EK normának a különböző nemzeti bíróságok által történő különböző értelmezése. A *(b)* esetben kockázatot jelent az ugyanazon WTO-normának a különböző nemzeti bíróságok által történő különböző értelmezése. A *(c)* esetben a kockázati tényezőnek az ugyanazon WTO-normának az Európai Bíróság és a nemzeti bíróságok által történő különböző értelmezése tekinthető.

A fent bemutatott jogesetek kiterjesztik az Európai Bíróság korai esetjogát az *(a)* esetről a *(b)* és a *(c)* esetekre. De a *(b)* és a *(c)* eset két fontos vonatkozásban különbözik az *(a)* esettől. Egyfelől, a norma az EK intézményeinek eredménye, a *(b)* és a *(c)* esetben viszont a WTO intézményeihez kapcsolható, abban az esetben is, ha azokat az Európai Bíróság az EK-jogrendszer részeként értelmezte újra. Másfelől az *(a)* esetben a norma olyan közegben nyer alkalmazást, amelyben más normák olyan azonos helyről származnak, ahol az Európai Bíróság elismeri közvetlen hatályukat. Konzisztens értelmezést követve a közvetett hatály a közvetlen hatály kiegészítésének tekinthető, nem pedig annak helyettesítőjeként. Ellenkező esetben, a *(b)* és *(c)* esetben a normák olyan közegben nyernek alkalmazást, amelyben más normák olyan azonos helyről származnak, ahol az Európai Bíróság nem ismeri el közvetlen hatályuk meglétét. A WTO jogrendszerének közvetett hatálya a közvetlen hatály helyettesítője, nem csupán annak kiegészítője.²⁰

²⁰ *Snyder*, i. m. (15), 356. o.